بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/072
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޓަރަލްގާޖް ހޮލިޑޭޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: އަލްމާރ ހޮޓަލިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ މުޙައްމަދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 28 ޞަފަރު 1445 / 13 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

02 ޝަޢުބާން 1442
15 މާރިޗު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 3689/Cv-C/2019
- **ނިންމި ތަން:** ސިވިލް ކޯޓް
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެ އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 07 އޮކްޓޫބަރު 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 27 އޮކްޓޫބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ކޮރަލްގޭބް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އަލް. އަބްދުﷲ ސިރާޖް

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް
އެމްފާރ ކޮމިޝަނިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އަލް. މުޙައްމަދު ފަޒާޙް

މަޢުލޫ - އެއްބަސްވުމާގެ ޚިލާފުވެ އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ - ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/2013 (އެގްރިމެންޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާ -

އެގްރިމެންޓެއް އެއްބަސްވުމެއް ވުޖޫދުވާ ގޮތުން - ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ

- **ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު:**

މައްސަލައިގެ ތަޢާރުފު:

1. މި މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ޓްރަސްޓްގޭޓް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[1] (މީގެ ފަހުން **"ޓްރަސްޓްގޭޓް"** ނުވަތަ **"އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް"** ކަމަށް ބުނެވިފައި)ގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ އޮލްފާރ ކޭޓަރިންގް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[2] (މީގެ ފަހުން **"އޮލްފާރ"** ނުވަތަ **"އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް"** ކަމަށް ބުނެވިފައި) އެވެ.

ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ

2. އޮލްފާރ ކޭޓަރިންގް އާއި ޓްރަސްޓްގޭޓް އާއި ދެމެދު 18 ޑިސެންބަރު 2017 ގައި ބަދަލުކުރެވުނު އެއްބަސް ފޯބާރިއިން ކ. ކޭޓަރިންގްގައި އޮލްފާރގެ ފަރާތުން ތަރައްޤީކުރާ ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓްގެ "ޖެރީސިސްގެ ބީޗް ވޯޓަރ އަދި ރިވްބުލަންޑް މަސައްކަތްކޮށްދެއް" ކުރުމަށް އެއްބަސްވެ އެ އެއްބަސްވުމުގައި އެއްގޮތަށް އޮލްފާރ އިން ޓްރަސްޓްގޭޓް އަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީއާއި، ޓްރަސްޓްގޭޓްގެ އިހުމާލެއްނެތިސް އޮލްފާރގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެންގޮސްފައިވާތީ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޓްރަސްޓްގޭޓް އަށް އޮލްފާރގެ ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ އޮލްފާރގެ ކިބައިން ލިބިގަތުމަށްޓަކައި، އޮލްފާރގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުގެ

[1] ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-216/2003
[2] ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0353/2010

ސަބަބުން ކޯޕަރޭޝަނަށް އަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު އުފާވާގެ ފައިސާގެ ކުއްޔަން ދޫކުރަން އެދި ކޯޕަރޭޝަނުގެ

ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވި.[3]

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތް

3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.[4]

“ދަންނަވަން، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޔާންތަކާއި ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ރިޔާއަތްކުރެވުމަށްފަހު،

ހ. ކުޑަވިލިނގިލީގައި، އޮންގޮޅި ކުޑަވިލިނގިލި ރިސޯޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ތަރައްޤީކުރާ ޓެރިސްޓް ރިސޯޓުގެ

"ޕްރިންސްގެ ބީޗްވިލާ ވިލާގެ އަދި ރިލޭޝަންޝިޕް މަސައްކަތުތަކުގެ" ކުރުމަށް ކޯޓަށް ގޭޓް ގްރިޑްލޯ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި

ބަލާފައިކުރުމުގެ ގޮތުން އޮންގޮޅި ކުޑަވިލިނގިލި ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ކޯޓަށް ގޭޓް ގްރިޑްލޯ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު

18 ޖަނަވަރީ 2017 ގައި އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަމާއި، ބާރުވެރިޔަ މަސައްކަތުތަކާއި ގުޅިގެން މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދު

އެއްބަސްވުމުން "ޕްރިންސްގެ ބީޗްވިލާ ވިލާގެ އަދި ރިލޭޝަންޝިޕް މަސައްކަތުގެ ގޮތުން އޮތް އަސްލު" ގެ ބައެއް ކަމުގައިވާ

އެއްބަސްވުމުގެ "ކޮންޓްރެކްޓް އޮފް ކޮންސްޓްރަކްޝަން އާއި ކޮންސެޕްޓް ސްޕެސިފިކޭޝަން" ގެ 20.2 ވަނަ މާއްދާއާއި، 20.4 ވަނަ މާއްދާއާއި

20.5 ވަނަ މާއްދާއާއި 20.6 ވަނަ މާއްދާގައި މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އުފެދޭ މައްސަލައެއް ޙައްލުކުރާނީ ގޮތުގެ

އިޖުރާއަތުތައް ބާރުވެރިޔާގެ މަސައްކަތާއި، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނުތަކާއި މާއްދާތަކުން އިޖުރާއަތުތަކުގެ ތެރޭގައި

އާބިޓްރޭޝަނަށް ހުށަހެޅުން ހިމެނިފައިވާތީ، މި ދަޢުވާއާގެ ދައުލަތާއި ޤާނޫނީ ދަރުވާރިޒުމަން ދަށުވާއަޝް ކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ

ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޝަރީޢަތުން ދިން ފުރުޞަތުގައި މިދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އުފެދޭ ހިލާފުތަކެއް

ޙައްލުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އާބިޓްރޭޝަނަށް ދާންޖެހޭ ކަމަށާއި، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އުފެދިފައިވާ،

މައްސަލައެއް ޙައްލުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބާރުވެރިޔާއާ އިޖުރާއަތެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް މި މައްސަލަ ކޯޓަށް

ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެއްބަސްވުމާއި ހިލާފަށްކަމަށް ބާރުވެރިޔާ ފަރާތުން މި ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ މައްސަލައެއް ޙައްލުކުރުމަށް

ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބާރުވެރިޔާ އާބިޓްރޭޝަން އެކްޓް ތަކުގެ ދަށުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/2013

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް

[4] އެބަޔަ

(އާބިޓްރޭޝަން ޤާނޫނު)ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައިވާ އިޤްރާރުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން، މި ދައުވާގައި ހިމެނޭ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބާރުލިބިގެންވާ ގޮތުގެމަތީން ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ އާބިޓްރޭޝަނަށް ކަން ދައުވާކުރާ ކޮމާޝަލް ޑިސްޕިއުޓް ރިޒޮލިއުޝަން އަސްގައި، އަދި އާބިޓްރޭޝަންއަށް ހުށަހަޅައިގެން މައްސަލަ ޙައްލުކުރެވިއްޖެނަމަ މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ދެ ފަރާތަށްވެސް ފަރާތަކަށް މި ބުނުމުގެ ސަބަބުން ގެއްލިގެން ނުދާނެކަމަށް ކަނޑައަޅައި ބުނުމެއްނޫނެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތައް

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ގަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްނުވާ ކަމަށް ބުނެ އެ ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ކޯޓަށްގެނެސްދޭ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެ ނުކުތާ ބައި ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއަކީ:

-4.1 ކޮމާޝަލް ޑިސްޕިއުޓް ރިޒޮލިއުޝަން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އުފެދޭ މައްސަލައަކީ އާބިޓްރޭޝަނުގެ އުސޫލުން ޙައްލުކުރަން އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 ކޮންޓްރެކްޓާއި ބެހޭ ޤާނޫނުގެ 04 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/2013 އާބިޓްރޭޝަން ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ބުނުމެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަ

5. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން މަޖިލީހުގައި ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ؛

-5.1 ކޮންޓްރެކްޓަރު ވަކިގޮތަކަށް ޢަމަލު ލާޒިމުކުރާ އެއްބަސްވުމުން ކުރުމަށް ވިޔަސްވެސް ގާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ޢަމަލު ލާޒިމުކުރާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ އިންސިޔާޤާއި އެގޮތަށް ކަމަކީ، އާބިޓްރޭޝަން ގާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުން އިންސިޔާޤާއި ޚިލާފުން ކުރުމަށްވާއިރު، ސިވިލް ކޯޓަށް ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުން ދަޢުވާގެ ދިފާޢުގައި އެވާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އެއްވެސް ޚިލާފުކަން އާބިޓްރޭޝަނަށް ދާން އެއްބަސްވެފައިވާކަން ސާބިތުކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށެވެ.

-5.2 އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އާބިޓްރޭޝަނަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާކަން ބަޔާންކޮށް ހުށަހެޅުމުން އެފަރާތުން ބިނާކޮށްފައި އޮތީ “fidic general terms of contract for construction” މި ލިޔުމަށް ކަމަށާއި، އެލިޔުމަކީ އެއް އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަމުގައި ގަބޫލުނުކުރެވޭކަމަށެވެ. އަދި މިލިޔުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަމަށް އެފަރާތުން ބުނާ ބުނުން ލިޔުމަކީ އެލިޔުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަން ސާބިތުކޮށްދޭ އެއްވެސް ލިޔުމެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައެއް ނުވާކަމަށެވެ.

-5.3 ދެބަޔަށް އަޑު އެހުމުގެ ކުރިން ބަޔާނު އެއް ދިން ސަފުހާއެއްގެ މައްސަލަ އޮޅުވައިލެއްވުމާ ލިޔުމުގެއްކަމަށާއި، އެ ދެބަޔަށް އަޑު އެހުމުގައި އަދި އެއާއެކު ހުށަހެޅި އެއްވެސް ލިޔުމެއްގައި އާބިޓްރޭޝަން އެގްރީމެންޓެއް ރެފަރކޮށްފައި އެއްވެސް ބައެއް ނުވަތަ އެހެން އިބާރާތެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމުން ލިޔުންތަކުގައި ރެފަރެންސްކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ލިޔުމެއްގައި އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުމަށް އެއްބަސްވެފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާ ލިޔުމަކުން ބަޔާނުކުރާ އެއްފަރާތުން އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުމަށް އެއްބަސްވެފައި އޮތްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައި އޮތީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ގާނޫނާ އާބިޓްރޭޝަން ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަ

6. އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ؛

6.1- އާބިޓްރޭޝަން ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އަށް ބަލާއިރު އެ މާއްދާގެ (ރ) ގައި އާބިޓްރޭޝަންގެ އެއްބަސްވުމެއް ލިޔުމުން އޮތްކަމަށް ފުދޭނީ ނުވަތަ ބެލޭނީ އެ އެއްބަސްވުން ލިޔުމަށް ރިކޯޑްކޮށްފައި އޮތްކަމަށްވާނަމަކަމުގައި ނުވަތަ އަނގަބަހުން ނަމަވެސް ނުވަތަ އަމަލުކުރުމުން ނަމަވެސް އެއްބަސްވުމެއް އެގޮތަށް އޮތަސް ލިޔުމުން ރިކޯޑުކުރެވިފައިވާނަމަ ނުވަތަ ހުރިހާ ބަވަތްތަކުގެ ވަސީލަތްތަކެއްގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެކަމެއް ރިކޯޑުކުރެވިފައިވާ ނަމަވާކަމުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމުގައި، އެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ބަލާއިރު (ނ) ގައި ދީ ފަރާތެއްގެ ދުވުމުގައި ނުވަތަ އެއްބަސްވުމެއް ހިސާ ފަރާތެއްގެ މުދަލުގައި އެކި އެއްބަސްވުމެއްގައި އާބިޓްރޭޝަނާ ގުޅޭ މާއްދާއެއް އޮންނަ އަދި އެމާއްދާއަކީ އެ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަމުގައި ބެލެވޭނަމަ އެދެފަރާތުގެ މުދަލުގައި އެއްބަސްވުމެއް އޮތްކަމުގައި ބެލެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް. އެހެންކަމުން ޤާނޫނުގައި އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުމެއް ދެފަރާތް ދެމެދުގައި ހެދިގެންވާނަމަ ކަމަށް ބެލޭނީ އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުމުގެ ލިޔެކިޔުމުގައި އެއްބަސްވުމެއް ހުރުން ނުވަތަ ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އެކި އެއްބަސްވުންތަކުގެ މާއްދާއެއްގައި އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުމަށް ދެފަރާތުގެ އެކީ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެކި މައްސަލަތަކާގުޅޭ ގޮތުން އުފެދޭ ހައްލުކުރުމަށް އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުން އެކަމުގައި ވާނަމަ އެމާއްދާ އޮތީވެސް އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުމެއް އޮތުން ކަމަށްވެއެވެ.

6.2- އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާ އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތާ ދެމެދުގައި ވެފައި އޮތް އެއްބަސްވުން Bredging Breakwater and Revetment works letter of award ގައި 8 ވަނަ މާއްދާގައި ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޑިސްޕިއުޓްރިޒޮލިއުޝަން ބޭނުން މިވަނީ ޑިސްޕިއުޓްރިޒޮލިއުޝަން ބައިނަލްއަޤްވާމީ، އެ ޑިސްޕިއުޓް ޖެނެރަލްގައި ކޮންޑިޝަންސް އޮފް ކޮންޓްރެކްޓް އަދި

އޭޖެންޓް×ކޯސްޓް އަށް ކޮންޓްރެކްޓް އަށް ކޮންސެޝަން ހިމެނޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، ކޮންސެޝަން އަދި ކޮންޓްރެކްޓަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ގޮތުން ކޮންޓްރެކްޓުގައި 20.5 ވަނަ މާއްދާގައި އަދި 20.6 ވަނަ މާއްދާއިން ދެ ފަރާތުން އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަން އެނގެންއޮންނަ ކަމަށެވެ.

-6.3 “Fidic general conditions for contract of construction” މިއީ ދެފަރާތުން ސޮއިނުކުރާ ޑޮކިއުމަންޓެއް ވާތީވެ މިއީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއް ނޫންކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުމަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެއީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއް ނޫންކަމަށް ބުނާ ބުނުން އެފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާކަމެވެ.

<u>ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން</u>

7. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި ދުށި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މި އިސްތިއުނާފުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޖަވާބުދޭންޖެހޭ މައިގަނޑު ސުވާލަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި ރައްދުވާ ފަރާތާއި ދެމެދު އާބިޓްރޭޝަނަށް ދިއުމާމެދު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވޭތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ މި ސުވާލެވެ.

8. މި މައްސަލައިގައި ކ. ކުޑަވިލިނގިލީގައި އެމްފާރ ފަރާތުން ތަރައްޤީކުރާ ރިސޯޓްގެ "ޑްރެޖިންގ ބްރޭކް ވޯޓަރ އަދި ރިވެޓްމަންޓް ވަރކްސް ލެޓަރ އޮފް އެވޯޑް" ކުރުމަށްބަލާއި ކޮރަލްޑޭޓާ ބަޔާންކުރުމަށް 18 ޑިސެންބަރު 2017 ގައި “Dredgin, Breakwater and Revetment works letter of award” އެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުގެ މަތިން ހިފާފައި ނުވެއެވެ.

9. ބުނުމުން އެވޯޑް ލެޓަރ އަށް ބަލާއިރު، އެ އެވޯޑް ލެޓަރ އަކީ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަމަށް އެ ލެޓަރގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[5] އަދި 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި 11 ލިޔުމެއް ލިސްޓްކޮށް އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާ މަސައްކަތްކުރުމަށް ކޮންޓްރެކްޓަރާ އެ ލިޔުންތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިންކަމަށްވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ލިޔުންތަކަކީ:

(1) Contract Agreement (If Any)
(2) The letter of Acceptance Award
(3) Letter of Tender
(4) The Particular Conditions including Appendix
(5) The Generel Conditions of Contract
(6) The Technical Specifications
(7) The Contract Drawings
(8) The Bills of Quantities
(9) Proposed Dregding , Breakwater & Revetment works program, Resource Mobilization
(10) HSE, Environment Implantation System and
(11) The Performance Guarantee

މިއެވެ.

10. ބުނުމުން ލިސްޓްގެ “The Generel Conditions of Contract” އަކީ “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނެއެވެ. އަދި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ގެ

[5] Deredging, Breakwater and Revetment Works Letter of Award : (2)
It Is understood that this Letter of Award together woth your written acknowledgement thereof shall constitute a binding a contract between the Employer and yourselves and this is an agreement to mobilise and set up your resources on site to enable Deredging, Breakwater and Revetment works to stary in accordance with the terms of the Contract·

20.6 ވަނަ މާއްދާގައި ދެފަރާތުގެ މެދުގައި އުފެދޭ ޚުސޫމާތްތައް ސުލްޙަވެރި ގޮތެއްގައި ޙައްލުނުކުރެވިއްޖެނަމަ އާބިޓްރޭޝަނަށް ހުށަހަޅައިގެން ޙައްލުކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް އޮތުމަކީ އާބިޓްރޭޝަން ޤާނޫނު[6]ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ފަދައިން ލިޔުމުން އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުމެއް ވުޖޫދުވާ ކަމަށް ބަލަންޖެހޭ ކަމަށް ވެސް ބެލެވެއެވެ.

11. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިންކާރުކުރަނީ ބުނެފުން “The Generel Conditions of Contract” އަދި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުމަކަށްވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން “The Generel Conditions of Contract” ގައި ސޮއިނުކުރާ ކަމަށާއި، “Fidic General Conditions for Contract of Construction” އެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ލިބިފައިނުވާކަމަށާއި އެފަރާތަށް ލިބިފައިވާ ހަމައެކަނި ޓެންޑަރކޮޕީގެ ކުރުނޯޓިސްކޮށް، ބިޑް އޮޕް ކުއަންޓިޓީސް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

12. ދެފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވާ “Dredgin, Breakwater and Revetment works letter of award” އާ އެކު އެޓޭޗްކޮށްފައިވާ Appendix to Conditions of Contract އެއް އެބައޮތެވެ. އެ އެޕެންޑިކްސް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ލިބުނު ކަމާމެދު އެފަރާތުން އިންކާރެއް ނުކުރެއެވެ. ބުނެވުނު އެޕެންޑިކްސް އަކީ ބަލާއިރު އެ އެޕެންޑިކްސްގައި ބުނާ ކަންކަމަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ބަލާފައި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” އާ އެއްގޮތަށް ހުރި ކަންކަން ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، “The Generel Conditions of Contract” އަދި އެއްބަސްވުން ފުރިހަމަވުމުގައި ހިމެނޭ ލިޔުމެއްކަން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެޕެޑިކްސް ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ،

6 ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/2013

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން “The Generel Conditions of Contract” ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ފިޔަވައި އިތުރު ލިޔުމެއް ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މި ލިޔުމަކީ “The Generel Conditions of Contract” ކަމަށް ޤަބޫލުނުކުރާކަމަށް ބުނިނަމަވެސް އެފަރާތުން “The Generel Conditions of Contract” އަކީ ކޮބައިކަން އަންގައިދީ އިތުރު އެއްވެސް ލިޔުމެއް ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ.

13. ދެފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވާ “Dredgin, Breakwater and Revetment works letter of award”ގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން އެއްބަސްވުން ފުރިހަމަ ވަނީ އެ މާއްދާގައި ބުނާ ލިޔުންތަކާ އެކު ކަން ވަރަށް ސާފުވެ. އެހެންކަމުން އެ ހުރިހާ ލިޔުންތަކާލިއެކު އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަމެވެ. ދެފަރާތުން އެ އެވޯޑް ލެޓަރ އަކީ އެއްބަސްވުމެއް ސޮއިކުރުމަށް އެ އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާ ލިޔުންތަކަށްވެސް އެއްބަސްވުމެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެ އެވޯޑް ލެޓަރ ގައި ސޮއިކޮށްފައިވީ “The Generel Conditions of Contract” އަކީ ކޮބާކަން ނޭނގޭ ކަމަށް ބުނާ ބުނުން އެއީ ރަނގަޅު ބުނުމެއްކަމުގައި އަދުލުން ނުދެކެމެވެ. ހަމައެހެންމެ، އެވޯޑް ލެޓަރ ގައި ސޮއިކުރުމުގެ ކުރިން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާ ލިޔުންތައް ނުލިބޭ ކަމަށްވާނަމަ އެ ލިޔުންތައް ހޯދުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށްވެސް އަދުލުން ދެކެމެވެ. އެ ލިޔުމަކީ ކޮބާކަން ނޭނގޭކަމަށް ބުނެ މައްސަލަ ހުށަހަޅަނީ ދެފަރާތް ދެމެދު ހުއްދަވާތް އެކުލި ޝަރީޢަތުގައި ހިސާބަށް ދިރާސާކުރެވިގެންނޫނެވެ.

14. ދެފަރާތް ދެމެދު ހުއްދަވާތުގައި އެކުލި އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ސިޓީއެއް ލިޔުމަށް ހުށަހެޅުމާ ހަމައަށް އެ ސިޓީގައި ބުނާ “The Generel Conditions of Contract” އަކީ ކޮން ލިޔުމެއްކަމެއް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ނޭނގޭކަމަށް ބުނުމަށްފަހުވެސް އެއީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއްކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށްވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެ ލިޔުން ނުލިބޭކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކޮށްފައިވާކަން އެނގޭކަށް ނުވެއެވެ. ނުވަތަ އެ ލިޔުމަށް ކޮށްފައިވާކަން ނޭނގޭން ނުވަތަ

އެ ލިޔުން ހުށަހަޅަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކުރި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވެއެވެ.

15. އިސްވެ ބަޔާންވުނު ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމުން ހ. ކުޅުދުއްފުށީގައި އޮތްފާރުގެ ފަރާތުން ތަރައްޤީކުރާ ޕްރޮޖެކްޓް ރިސޯޓުގެ "ޑްރެޖިންގ ބްރޭކްވޯޓަރ އަދި ރިވެޓްމެންޓް މަސައްކަތްތައް" ކުރުމަށްޓަކައި ކޮންޓްރެކްޓް ބަޔާންކުރަމުން 18 ޑިސެންބަރު 2017 ގައި އެއްބަސްވެފައިވާ “Dredgin, Breakwater and Revetment works letter of award” އަށް ދެފަރާތުން އިންޒާރުކޮށްފައި ނުވާކަމުންނާއި، އެ އެވޯޑް ލެޓަރ ގައި ބުނާ “The Generel Conditions of Contract” އަދި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ކަން ނަގާ ފަރާތުގެ ހެއްކެއް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމުގެ އިތުރުން އެވޯޑް ލެޓަރ ގައި ބުނާ “The Generel Conditions of Contract” އަދި ކޮން ލިޔުމެއްކަން ނޭނގޭކަން ނުވަތަ އެ ލިޔުން ނުލިބޭގޮތް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރިކަން ސާބިތުކޮށްދީފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ހުރަސްއެޅިފައިވާ ބުނާ “The Generel Conditions of Contract” އަދި “Fidic General Conditions for Contract of Construction” ކަމަށް ބަލައި އޭގައި އާބިޓްރޭޝަން މާއްދާއެއް އުޅުނުކަމުގައި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އާބިޓްރޭޝަން އެއްބަސްވުމެއް ވުޖޫދުވާ ކަމަށް ބަލަން ނުޖެހޭނެކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

16. އެހެންކަމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެމެވެ.

<u>ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދު ރަޝީދު:</u>

17. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު ރައުފު:

18. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

19. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްލަމެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[7] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް ހައްދުވަން ހަވާލުކުރަމުންދާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް ހައްދުންނާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުންނެވެ.[8] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާސާއަށް ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[9]

---

7 . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
8 . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
9 . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްތިއުނާފީ ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3689/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން ކޯރަލްގާޑްސް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގައި ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެގޮތުގެ މަތީން މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު